

Николина Н. Зобеница

nikolinazobenica@gmail.com

(Филозофски факултет – Германистика, Нови Сад)

КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ НА АКАДЕМСКИМ СТУДИЈАМА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА ¹⁾ ▶

САЖЕТАК

У савременом образовном систему све више се потискује стицање теоријског знања и сазнања, док у први план избијају вештине. С обзиром на брзину којом се друштво мења, знања и сазнања увећавају, застаревају и замењују, постало је далеко битније знати *како* него *шта*. Практичном знању даје се предност над теоријским, јер гомилање неискористивог знања се показало несувислим. Ова прагматична тенденција нарочито погађа друштвено-хуманистичке науке које су превасходно оријентисане на стицање знања и сазнања о друштву и човеку, тако да се оне све више маргинализују. Међутим, низ компетенција које се наводе као опште или чак кључне компетенције неопходне за успешно студирање и запослење у свакој области савременог друштва, могу да се стекну углавном у домену друштвено-хуманистичких наука, чиме студенти ових области добијају конкурентну улазницу на тржиште рада. У овом раду даје се преглед оних кључних компетенција које могу да се стекну током студија на овом научном пољу, ефективан начин њиховог усвајања и различите могућности њихове примене током студија и каснијег запослења.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: кључне компетенције, друштвено-хуманистичке науке, семинар, ваннаставне активности, студије, посао.

У Закону о високом образовању (2005: чл. 3, тач. 1) истиче се да је први циљ високог образовања „преношење научних, стручних и уметничких знања и вештина“, односно, циљ академских студија оспособљавање студената за „развој и примену научних, стручних и уметничких достигнућа“, а циљ струковних оспособљавање „за примену знања и вештина потребних за укључивање у радни процес“ (исто: чл. 25, ст. 1-3). За обе врсте студија заједничка је, дакле, примена знања и вештина, с том разликом што студенти академских студија треба да стекну научна, стручна и уметничка знања и вештине, да би их даље развијали. Очекује се, дакле, активно учешће младих образованих људи у даљем развоју науке, струке и уметности, на основу оних знања и вештина које стекну током студија. Међутим, студенти који прагматично гледају на своју будућност, имају јасна очекивања и оријентисани су преваходно на тржиште рада. Од универзитета се такође захтева да се прилагоди том истом тржишту, што доводи до конфликта: академске студије треба све више да се приближавају струковним, али тиме се удаљавају од основних принципа на којима се универзитет заснива – развој науке, струке и уметности у интересу целог друштва. Нове тенденције у први план стављају индивидуалистичке интересе конкурентски настројених појединаца, којем се прилагођавају и млади људи у инстинктивном настојању да се оспособе за борбу за егзистенцију. Међутим, студенти немају увек јасно постављене циљеве већ у процесу сопственог образовања углавном преузимају пасивну улогу. Ако желе да побољшају своје шансе на тржишту рада, неопходно је да развију јасну свест о својим способностима, могућностима и циљевима, као и да одговорно узму активно учешће у свом образовању и „оспособљавању“.

Студенти друштвено-хуманистичких наука који се суочавају са све захтевнијим тржиштем рада, свесни су своје слабе конкурентности, јер нове тенденције за њих остављају све мање простора. Ови млади људи забринуту постављају питање смисла својих студија,

уложеног времена, материјалних и других ресурса. Ситуацију отежава и чињеница да се у оквиру Болоњског процеса све више говори о „компетенцијама“, „вештинама“, „способностима“ (мада не и о начину њиховог стицања), док је све мање речи о стеченом знању, на које је оријентисана њихова струка. Поставља се питање: Чему онда академске студије друштвено-хуманистичких наука и чему научно-истраживачки рад, који је њихов саставни (ако не и суштински) део? Међутим, ако се поближе размотре компетенције о којима се говори, постаје јасно да већина може успешно да се усвоји управо у оквиру студија друштвено-хуманистичких наука и то преваходно преко научно-истраживачког рада, стога су и једини стручњаци који могу да пренесе ове вештине махом из ових области. Друштвено-хуманистичке науке имају итекако шта да понуде на савременом тржишту рада, само још не постоји развијена свест о томе.

Компетенције нису везане за одређену струку, већ су трансдисциплинарне и везују се за личност појединца. Отуда се у документацији за акредитацију (*Акредитација у високом образовању 2007: 55*) истиче да студент савладавањем студијског програма стиче опште и предметно-специфичне способности. У опште се убрајају способност анализе, синтезе и предвиђања решења и последица, овладавања методама, поступцима и процесима истраживања, развоја критичког и самокритичког мишљења и приступа, примене знања у пракси, развоја комуникационих способности и спретности, као и сарадње са ужим социјалним и међународним окружењем, професионалне етике. Као предметно-специфичне способности наводе се способност темељног познавања и разумевања дисциплине одговарајуће струке, решавања конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака, повезивање основних знања из различитих области и њихове примене, праћења и примене новина у струци, развоја вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју, као и употребе информационо-комуникационих технологија. Донекле се овај списак поклапа са далеко разрађенијом листом кључних компетенција за студије и посао, у које група немачких аутора (уп. Nünning 2008) убраја способности организовања времена, вођења пројекта,

1) Рад је произашао из међународног пројекта Бош-фондације *Präsentieren und Visualisieren: Schlüsselkompetenzen an Universitäten in Südosteuropa* (2008, уп. www.schluessselkompetenzen.eu), на којем су учествовали представници десет универзитета Југоисточне Европе, између осталих и ауторка рада као представник Универзитета у Новом Саду.

претраживања, разумевања и стварања појмова, анализирања, структурисања и аргумендовања, текстуалну компетенцију, способност научног и новинарског писања, припремања за испит, технике учења и меморисања, реторику и технике излагања, вештину употребе медија, технике презентације и визуализације, комуникацију и метакомуникацију, компетенције модерације и вођења преговора, креативност, интеркултуралне, дидактичке, социјалне и организационе компетенције, као и припрему за успешно конкурисање за неко радно место. Упркос оваквим списковима способности, односно компетенција, не постоји консензус око тога шта су компетенције, односно које су од њих кључне. Покушај категоризације, додуше, постоји, па се наводи пет група кључних компетенција: когнитивне компетенције (повезивање, логичко и апстрактно мишљење, концептуално мишљење, квантификовано мишљење, способност трансфера, способност решавања проблема, посредовање између теорије и праксе), комуникативне компетенције (писмена и усмена способност изражавања, технике презентације, способност дискутовања, комуникација прилагођена циљној групи), социјалне компетенције (сналажење у конфликтним ситуацијама, давање и прихватање критике, способност тимског рада, способност емпатије, продорност, квалитети за водеће позиције, оријентисаност на клијенте), особине личности (самосталност, креативност, иницијатива, духовна отвореност и мобилност, спремност на преузимање одговорности, спремност на постизање успеха, издржљивост, поузданост, излагање на крај са неизвесним ситуацијама, демократски став, моћ етичког просуђивања), општа основна знања (опште образовање, познавање рада на рачунару, страни језици, интеркултурално знање, основна знања из привреде и права, искуства из света рада, технике учења и рада) (исто: 8).

Најмањи број ових компетенција су техничке природе (на пример, употреба медија), већи део је заједнички за све области студија, док је низ компетенција уско везан за друштвено-хуманистичке науке и односи се на успешну комуникацију и интеракцију међу људима, што одговара смислу и суштини друштвено-хуманистичких наука. Комуникација у свим облицима, „рад са људима” још увек је превасходно предмет

изучавања друштвено-хуманистичких наука и стога представља домен у којем студенти ове области имају у много чему предност пред колегама из других научних дисциплина.

Посебна прилика за стицање и вежбање већине ових способности је семинар, као облик наставе који је превасходно везан за друштвено-хуманистичке науке. Као „расадник” мисли (Клајн; Шипка 2006: 1116) семинар представља суштину високошколског образовања, јер у оквиру семинара долази до размене мишљења, дискусије, напретка и „развоја” мисли, дакле, испуњавања основних задатака академских студија. Семинари, као језгро универзитетског образовања, пружају идеалну прилику за стицање низа кључних компетенција. Активно учешће на семинару подразумева писање рада, његово излагање у виду реферата, као и дискусију која прати реферат. У оквиру сваке од ових појединачних активности може да се развија низ способности од кључног значаја и за даље студије и касније запослење.

Писање семинарског рада увек је везано за неки рок до којег рад треба да се преда наставнику или сараднику. Овај рок је идеална прилика за студента да стави на пробу своју способност организовања, а ако је потребно и да је побољшава. Некада је врло тешко ускладити различите предиспитне обавезе из низа предмета током једног семестра, а да се не говори о свим другим обавезама ван студија. Међутим, то јесте одлична припрема и за живот после студија, права прилика да се стекну и развију компетенције од егзистенцијалног значаја, као што је, између осталог, и способност добре организације и ефикасног распоређивања времена. Нажалост, свест о (пре)оптерећености студента води ка једном контрапродуктивном обрасцу понашања. Постаје уобичајено да се рокови померају како би се студентима изашло у сусрет, тако да рокове због флексибилности наставног особља ретко ко поштује, осим ако постоје неке озбиљније санкције. Наравно да увек има ситуација у којима студент не може све да постигне, али саставни део је животног искуства и одлика зреле личности да се свесно праве приоритети и избори, као и да се самостално доносе одлуке и сноси одговорност за њих.

Добра организација времена подразумева планирање и успешно спровођење појединих активности. Код

писања рада највећи део времена утроши се на рад са литературом, стога је способност ефективног претраживања изузетно важна не само због квалитета рада, већ и због уштеде времена. Отуда је од кључног значаја знати „шта“ може „где“ да се пронађе, али исто тако и „како“ може да се дође до битних информација, јер познавање и употреба нове информационе технологије је *conditio sine qua non*.

Читање стручне литературе такође одузима много времена и врло често није ефективно, јер не води разумевању. Међутим, једини начин да се побољша читалачка компетенција јесте управо да се вежба читање и то правилно читање. Обележавање кључних речи, уочавање садржинске и логичке структуре текста, писање резимеа својим речима (као једина права провера да ли је неко разумео текст) и ексерпција јесу вештине (уп. Franck; Stary 2003: 75-94), које, ако се вежбају, омогућавају брзо уочавање суштине текста и олакшавају меморисање кључних података. Путем трансфера ова способност би требало да се пренесе на свако читање текста, чак и ван студија и ван струке. Развијена читалачка компетенција неопходна је за успех у учењу, а с обзиром на то да је доживотно учење постало обавеза, меморисање градива неопходно је заменити учењем са смислом, које може да се надовеже само на потпуно разумевање текста и стога се заснива на читалачкој компетенцији.

Ако се читалачка способност вежба на великом броју различитих врста текстова, паралелно се развија и компетенција која подразумева способност да се различите врсте текстова интуитивно препознају и пишу, у складу са формалним, садржинским и стилским конвенцијама (Nünning 2008: 95). Током студија друштвено-хуманистичких наука студент се упознаје са текстовима као што су, на пример, белешке са предавања, записник са часова семинара, тезе, извештај са праксе, интернет-страница, рецензија, есеј, чланак у лексикону (Ješing 2001: 140-151; Frank; Haacke; Lahm 2007). Није од малог значаја знати разлику између научног, стручног и новинског текста, извештаја и обавештења, позивнице и памфлета, молбе и захтева, јер правилно разумевање и састављање текстова омогућава комуникацију без неспоразума и без кршења

одређених (не)писаних конвенција, које су у пословном свету од великог значаја, нарочито у међународној комуникацији.

Следећи корак у раду са литературом представља њено критичко разматрање. Нажалост, велики број студената иде линијом мањег отпора и пасивно, без размишљања преузима податке из литературе, показујући притом зависност од „провереног“ ауторитета и још један вид тенденције да се уз што мањи уложени труд стекне што већа корист. Оваква врста „сналажљивости“ може да буде врло корисна, али у савременом професионалном свету није на цени, јер квалитет рада све чешће пресуђује приликом добијања и задржавања неког радног места. Прилика да се стиче и развија способност критичког размишљања и аргументованог исказивања сопственог става на основу стечених знања и сазнања, као и да се она примене у конкретном случају, нажалост, ретко се користи. Исто тако, губи се из вида да је наука, у ствари, пут тражења истине и стицање мудрости, развијања логичког мишљења, разумевања уместо знања (уп. Шушњић 2007: 7-21), као и да се напредак постиже тек ако се стално изнова проверавају и ревидирају већ постојећи ставови, тако што се стварају нове хипотезе, претпоставке које се проверавају, доказују или оповргавају (уп. Сакан 2005а). Више примењивања оваквог начина мишљења у свакодневном животу спречило би многе погрешне претпоставке и закључке који воде неспоразумима и конфликтима.

Један од првих задатака током писања рада у оквиру друштвено-хуманистичких наука јесте разјашњење појмова. Појам у науци обухвата оно што је заједничко, оно што је битно у некој појави, што може да се уочи само ако се свет посматра аналитички (Шушњић 2007: 40-41). Притом се сваки студент овог научног поља суочава са проблематиком терминолошке збрке, јер појмови у друштвено-хуманистичким наукама нису једнозначни, за разлику од оних у природно-математичким (Franck; Stary 2003: 148). Међутим, губи се из вида да то произилази из предмета проучавања, а није доказ за недовољну научност ових дисциплина. Друштвена стварност није јасно дефинисана и не постоји начин да се то пренебрегне чак ни путем егзактних дефиниција и формула. Комуникација међу људима, било свако-

дневна или пословна, не одвија се по строгим принципима, већ је често пуна недоумица, нејасноћа, вишезначности, са којима се студенти друштвено-хуманистичких наука далеко лакше суочавају, јер их струка учи да увек буду спремни да решавају тешкоће настале током комуникације и уклоне евентуално настале неспоразуме, односно, да развију способност метакомуникације (уп. Nünning 2008: 191-192).

Сваки рад је исто тако прилика да се вежба вештина писања, јасног изражавања сопствених мисли, логичког повезивања и структурисања. Подразумева се да студент својим речима преноси оно што је прочитао, промислио и схватио, као и да на основу тога стиче свој став о датој теми и јасно и разумљиво га исказује. Притом није релевантна само тема и њена област, већ и чињеница да се на овај начин усваја вештина која је кључна током студија и за касније запослење. Ако тема или област није од примарног интересовања за студента, то не значи да у њу треба да уложи минималан труд, већ мотивацију треба да му даје став да из сваког рада може нешто да научи и да је сваки рад корисна вежба. Писање је вештина од кључног значаја у доба све веће бирократизације и њено увежбавање у великој мери олакшава каснији рад. Отуда треба радити на вештини писања, усвојити је и развијати, а како то што ефективније да се постигне, може, између осталог, да се нађе и у литератури (уп. Franck; Haacke; Lahm 2007: 13-131). Писањем се негује и правилна употреба језика (граматике, лексике, правописа, стила), а и развија се сопствени начин писања. Пошто стил одражава квалитет мисли аутора, а научно саопштење треба да одликују јасноћа, једноставност, природност, одмереност, концизност, кохерентност, разноликост (Сакан 2005б: 75-80), писањем радова се дисциплинује начин мишљења и усвајају карактеристике стила, пожељне у сваком виду комуникације.

У оквиру семинара често су предвиђени и реферати на исту тему на коју је писан и рад. Притом је врло важно да се рад прилагоди усменом излагању, па отуда на сцену ступају реторичка вештина, способност излагања, презентације и визуализације, као и дидактичке компетенције. Све ове вештине неопходне су за успешну каријеру, стога сваки реферат може и треба

да се искористи као прилика за њихово увежбавање. Студенти могу да избегну опасност да изађу са студија неприпремљени за ситуације у којима више нису пасивни слушаоци и извршиоци упутстава, већ сами морају да презентују одређене садржаје.

Реторика у пракси подразумева ефективну комуникацију, вештину потребну свакоме ко у неком тренутку мора да говори пред публиком. Успешан говорник има јасну свест о томе „коме“ се обраћа, сходно томе прилагођава свој „наступ“ и настоји да остави утисак веродостојности као компетентна и карактерна особа која уме да се контролише, да се понаша и да отворено комуницира са људима. Реторика даје упутства и како се бира тема, скупља материјал, формулишу кључна места у тексту. Осим тога, сваки добар реторичар увек има на уму свој циљ: да ли жели да информише, да забави, да држи пригодни говор, да мотивише или да убеди, па у складу са тим и гради свој текст. Притом су врло важни сви аспекти комуникације, не само вербални (речи), већ и перивербални (глас) и невербални (говор тела). Стил и употреба стилских фигура као украса говора, стварање упечатљивих слика у том контексту добијају нарочито на значају. Осим код држања говора, реторика налази своју примену и у оквиру дискусија, разговора, расправа, пружа упутства за успешну организацију јавних наступа, укључујући и ефективну употребу помоћних средстава, како визуелних, тако и акустичких (Händel; Kresimon; Schneider 2007; Prescott 2008).

Пошто се код реторике у првом реду ради о деловању на публику (Nünning 2008: 151), вештина визуализације добија све више на значају, јер, како је познато, једна слика говори више него хиљаду речи, а и већина људи припада визуелном типу (Seifert 2006: 5, 11). Отуда презентација подразумева визуализацију, данас најчешће лаптопом и бимером, при чему се губе из вида други медији (на пример, *flip-chart*), као и кључно правило сврховитости и мере приликом њихове употребе. Да би презентација била успешна, треба да задовољи низ критеријума, који су изложени у великом броју приручника на ту тему (уп. Цеј 2006; Seifert 2006; Franck; Stary 2006; Händel; Kresimon; Schneider 2007; Hartmann; Funk; Nietmann 2008; Nünning 2008: 164-

178). Међутим, далеко је лакше усвојити ове вештине вежбом током студија, него касније, на радном месту, чак и уз помоћ одличне литературе.

Сврха семинара ипак није само реферат, већ дискусија која следи, јер тек она као дијалог и прилика за размену мишљења („расадник“) представља суштинску напретку. Тек кроз разговор може да се провери да ли је неко нешто добро схватио, једино кроз размену мишљења може да се сазна нешто ново, да се прошире видици и постигне напредак (Franck; Stary 2003: 273-274). У оквиру дискусије сваки студент може у различитим приликама да преузме различите улоге, не само да буде референт, већ и дискусант и модератор. Отуда у овој прилици долазе до изражаја не само реторичке способности, већ и вештина вођења разговора и модерације, као и низ социјалних компетенција неопходних у различитим сферама живота. Није довољно само умети исказати своје мишљење на јасан и разумљив начин и притом деловати компетентно и самоуверено, већ је неопходно научити да су критика и конфликти саставни део интеракције са људима, да је потребно на најбољи могући начин савладати способност исказивања и прихватања критике, односно конструктивног решавања конфликта. Конфликтна ситуација, односно криза, представља опасност, али исто тако и прекретницу, шансу да се говори о проблемима и узроцима конфликта, што води његовом решавању, а самим тиме осигурава даљи напредак у раду (Landmaack; Braune-Krickau 2000: 177-196). Ове способности базирају се на толеранцији, свести да различити људи различито размишљају и да не постоји само једна истина, већ да свако ситуацију види из своје перспективе. Критика је увек нека врста понуде, јер из ње може нешто да се научи, али и не мора, јер нико не може свима да угоди (Seifert 2006: 84).

Свако има право на своје мишљење и да заступа свој став, стога је у дијалозима и преговорима изузетно важно да се свачије мишљење једнако поштује. Управо из потребе за неутралношћу, прихватања других и њиховог мишљења, а да се притом не намеће сопствени став и дају вредносни судови, развила се осамдесетих година двадесетог века метода модерације. У контексту све израженијег захтева за развојем демократије и преузимањем сопствене одговорности, заинтересоване

стране су изразиле спремност и вољу да активно учествују у одлучивању. Метода модерације подразумева да модератори прате и структуришу ток разговора и преговора, као и радни процес групе, а да притом не узимају активно учешће, већ остају неутрални. На тај начин се разговори између учесника подржавају на конструктиван начин и усмеравају ка конкретном циљу, а да се притом не утиче на сам процес одлучивања (Nünning 2008:195). Данас се ова метода користи у медијима (радио, телевизија), у оквиру разних радионица, седница, састанака и слично (Seifert 2006: 87). Ова кључна компетенција може да се вежба током студија, тачније, у оквиру часова семинара или (ваннаставних) дебата и трибина, на којима се формулишу контроверзна питања и теме од значаја за студенте.

Различити погледи на ситуације и реакције често су условљене разликама међу културама из којих људи потичу. У време глобализације и све интензивнијих контаката са припадницима различитих култура, све више се наглашава значај интеркултуралне компетенције. Прилику за развијање ове компетенције студенти стичу превасходно у оквиру наставе страних језика, а све више и преко директних контаката са припадницима других култура било као домаћини у својој земљи, било као гости у иностранству. Међутим, култура је предмет проучавања друштвено-хуманистичких наука, тако да студенти ове области поседују веће знање и разумевање за различитости, као и израженији сензибилитет за оно што је заједничко различитим културама. Кад је реч о интеркултуралној компетенцији, студенти друштвено-хуманистичких наука имају завидну предност.

Ваннаставне активности могу да буду идеална прилика за стицање различитих компетенција. Током студија могу да се организују позоришне представе, књижевне вечери, изложбе, трибине, скупови и слично, а приликом планирања, припреме и реализације ових догађаја долазе до изражаја креативност, социјалне и организационе способности, вештина комуникације, суочавања са стресом и способност решавања проблема. У таквим ситуацијама студент може да открије које су му могућности, али и границе, да постане свестан својих предности, као и недостатака и да почне да ради на томе да их отклони или ублажи.

Свест о различитим компетенцијама које студенти имају прилику и могућност да стекну током студија друштвено-хуманистичких наука подстиче фокусирање и ефективније студирање, повећава осећање одговорности за сопствене студије и јача самосвест младих људи. Последица је далеко сигурнији наступ на тржишту рада, више поверења у себе, већа сналажљивост и мања анксиозност, нарочито са адекватном биографијом у којој је излистан низ активности које сведоче о различитим искуствима и стеченим компетенцијама. Међутим, иако студенти треба да користе сваку прилику да стекну различите компетенције, исто тако треба и да настоје да избегну опасност да постану „стручњаци” који од свега знају по мало, а ни о чему довољно (Nünning 2008: 310). Потребно је да себи поставе јасан

циљ, на пример, занимање којим желе да се баве или барем област која их интересује и у којој желе да се профилишу (култура, образовање, наука, медији, политика), па да током студија настоје да стекну што више референци везаних за ту област. Ако није понуђено довољно могућности за стицање потребних компетенција током студија, студенти могу да стекну додатне квалификације на неком другом месту или чак да покажу иницијативу и сами створе нове могућности, што је идеална прилика да се покажу креативност, организационе способности и да се створи мрежа познаника и пријатеља, која би могла да буде од велике користи у будућности. Младим људима мора бити јасно да их будућност о којој сањају не чека, већ да морају да јој крену у сусрет.

ЛИТЕРАТУРА

- Акредитација у високом образовању (2007). Београд: Министарство просвете и спорта Републике Србије.
- Џеј, Е.; Џеј, Р. (2006). *Успешна презентација*. Прев. В. Коловић. Београд: Кљно.
- Franck, N.; Sary, J. (2003). *Die Technik wissenschaftlichen Arbeitens*. Paderborn: Schöningh.
- Franck, N.; Sary, J. (2006). *Gekonnt visualisieren: Medien wirksam einsetzen*. Paderborn: Schöningh.
- Frank, A.; Haacke, S.; Lahm, S. (2007). *Schlüsselkompetenzen: Schreiben in Studium und Beruf*. Stuttgart – Weimar: Metzler.
- Händel, D.; Kresimon, A.; Schneider, J. (2007). *Schlüsselkompetenzen: Reden – Argumentieren – Überzeugen*. Stuttgart – Weimar: Metzler.
- Hartmann, M.; Funk, R.; Nietmann, H. (2008). *Präsentieren*. Weinheim – Basel: Beltz.
- Jeßing, B. (2001). *Arbeitstechniken des literaturwissenschaftlichen Studiums*. Stuttgart: Reclam.
- Клајн, И.; Шипка, М. (2006). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Langmaack, B.; Braune-Krickau, M. (2000). *Wie die Gruppe laufen lernt*. Weinheim: Beltz.
- Nünning, V. (2008). *Schlüsselkompetenzen: Qualifikationen für Studium und Beruf*. Stuttgart – Weimar: Metzler.
- Prescott, E. (2008). *Lehrbuch der Rhetorik*. Hamburg: Nikol.
- Сакан, М. (2005а). *Хијошезе у науци*. Нови Сад: Прометеј.
- Сакан, М. (2005б). *Израга стручних и научних радова*. Нови Сад: Прометеј.
- Seifert, J. W. (2006). *Visualisieren Präsentieren Moderieren*. Gabal: Offenbach.
- Шушњић, Ђ. (2007). *Методологија: Кришка науке*. Београд: Чикоја.
- Закон о високом образовању (2005). *Службени гласник РС 76/05*.

Nikolina N. Zobenica

KEY COMPETENCES AT THE ACADEMIC STUDIES OF THE SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

Summary

In the modern educational system the acquisition of knowledge has been relegated in favour of skills, which gain ever more in importance. Considering the velocity of the changing of the society, the knowledge grows, becomes obsolete and gets replaced at such a rate, that it has become far more important to know *how* than *what*. The priority is having been given to the practical knowledge over the theory, since the accumulation of the unusable theoretical knowledge has been proved to be nonsensical. This pragmatic tendency affects in the first place the social sciences and humanities, which have primarily been oriented to acquisition of the knowledge of human society and human beings, so that they get ever more marginalized. However, a number of competences listed as comprehensive or even as key competences essential for success at studies and work in every area of the modern society, can be acquired foremost in the domain of the social sciences and humanities, which provides a competitive entrance ticket to the labour market for the students of this scientific field. In this paper there has been offered a list of the key competences to be acquired during the studies of the social sciences and humanities, the effective way to achieve them and the various possibilities of application of those competences at university and later on at work.

Key words: key competences, social sciences and humanities, seminar, extracurricular activities, studies, work.